

دفن پیامبر در حجره عایشه (شبهه)

کلیدواژه: دفن، رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم)، اتاق عایشه.

پرسش: آیا رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در اتاق عایشه دفن شده است؟

پاسخ: در خصوص محل دفن پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) اختلاف نظر وجود دارد. اهل سنت بر این عقیده است که حضرت در حجره عایشه دفن شده است؛ اما برخی محققان شیعه بر این اعتقاد هستند که به شهادت اسناد معتبر از کتب اهل سنت آنچه که قدر متیقن است این‌که حضرت در حجره عایشه دفن نشده است و در این راستا ادله‌ای را ارائه می‌کند که در ادامه به آن اشاره می‌شود.

فهرست مندرجات

- ۱ - دیدگاه اهل سنت
- ۲ - دیدگاه شیعه
  - ۲.۱ - مقصود از حجره النبی
  - ۲.۲ - نزدیک‌ترین خانه به خانه پیامبر
  - ۲.۳ - رحلت پیامبر در حجره خود
  - ۲.۴ - فرق حجره پیامبر با حجره عایشه
  - ۲.۵ - فاصله حجره پیامبر با خانه عایشه
  - ۲.۶ - فروش حجره عایشه
- ۳ - نتیجه دیدگاه‌ها
- ۴ - مناظره فضال با ابوحنیفه
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

دیدگاه اهل سنت

در خصوص محل دفن نبی اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) اختلاف نظر وجود دارد:

آنچه که در نزد اهل سنت مشهور است این‌مطلب است که آن حضرت در حجره عایشه دفن گردیده و برای اثبات ادعای خویش به نقل بخاری از عائشه استناد می‌کنند که:

قَالَتْ عَائِشَةُ لَمَّا نَقَلَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَأَشْتَدَّ وَجَعُهُ اسْتَأْذَنَ زَوْجَاتَهُ أَنْ يُرْمَضَ فِي بَيْتِي فَأَذِنَ لَهَا، فَخَرَجَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ تَخَطُّ رِجْلَاهُ الْأَرْضَ، وَكَانَ بَيْنَ الْعَبَّاسِ وَرَجُلٍ آخَرَ. قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِابْنِ عَبَّاسٍ مَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ لِي وَهَلْ تَذَرِي مِنَ الرَّجُلِ الَّذِي لَمْ تُسَمِّ عَائِشَةَ قُلْتُ لَا. قَالَ هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ. [۱] و چون پیامبر احساس سنگینی نمود و درد آن حضرت شدت یافت از دیگر همسرانش اجازه خواست تا ایام بیماریش را در منزل من سپری نماید و آنان نیز اجازه دادند، آن‌گاه در حالی که دست بر شانه عباس و شخص دیگری داشت و پاهایش بر زمین کشیده می‌شد، خارج شد. عبدالله ابن عباس می‌گوید وقتی مطلب عایشه را برای ابن عباس نقل کردم به من گفت می‌دانی آن شخصی که عایشه نام او را ذکر نکرد چه کسی است؟ گفت: نه. گفت: او علی بن ابی‌طالب است.

البته بخاری این مطلب را در چند جای صحیح خود تکرار نموده است که تماماً از عایشه نقل شده و برای اثبات ادعایش تفصیلاتی را ذکر نموده که از لابه‌لای آنها می‌توان به تناقضاتی پی برد که خود قرینه‌ای برای تضعیف مطلب محسوب می‌شود که اکنون مجال بحث آن نیست. همین‌جا لازم است از متن روایت فوق اکراه معنا دار عایشه از بردن نام امیرالمومنین علی ابن ابی طالب (علیه‌افضل‌صلوات‌المصلین) را متذکر شویم؛ همانگونه که احمد بن حنبل نقل کرده: هُوَ عَلِيُّ وَلَكِنَّ عَائِشَةَ لَا تَطِيبُ لَهُ نَفْسًا. [۲] آن شخص (که در روایت عایشه به نام آن اشاره نمی‌شود) علی بن ابی‌طالب است که عایشه خوش نداشته نام او را ذکر نماید.

و همچنین ابن سعد در طبقات آورده: هو علی، ان عائشة لا تطيب له نفسا بخير. [۳] آن شخص (که در روایت عایشه به نام آن اشاره نمی‌شود) علی بن ابی‌طالب است؛ لکن عایشه خوش نداشته نام او را به نیکی یاد کند.

دیدگاه شیعه

نظر برخی محققان شیعه این است که حضرت رسول در حجره عایشه دفن نشده است؛ چون:

← مقصود از حجره النبی

اولاً: هرگاه گفته می‌شود: بیت النبی، حجره النبی، دار النبی، مقصود خانه و حجره اختصاصی حضرت می‌باشد و الا آن را به اسم یکی از همسران مثلاً خانه عایشه یا خانه ام سلمه و غیره می‌نامیده‌اند.

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي ذَاتَ لَيْلِهِ فِي حُجْرَتِهِ فَجَاءَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ يَصَلُّوهُ يَصَلِّيهِ فَخَفَّفَ فَدَخَلَ الْبَيْتَ؛ [۴] شبی رسول اکرم در حجره خود نماز می‌خواند که گروهی آمدند و پشت سر حضرت افتدا نمودند؛ از این‌رو حضرت نماز خود را سریع‌تر خواند و داخل خانه خود گردید.

عن ربيعة بن كعب الاسلمي: كنت ابيت عند حجره النبي فسمعت اسمعه اذا قام من الليل يقول: سبحان الله رب العالمين. [۵] ربيعة می‌گوید: شبی را در حجره

← نزدیک ترین خانه به خانه پیامبر

ثانیاً: نزدیک ترین خانه‌ها به خانه رسول خدا (صلی الله علیه وآله وسلم) خانه حضرت علی (علیه السلام) بوده که درب آن در کنار خانه رسول خدا (صلی الله علیه وآله وسلم) قرار داشته است. جاء رجل الی ابن عمر فسأله عن عثمان... ثُمَّ سَأَلَهُ عَنْ عَلِيٍّ، فَذَكَرَ مَحَاسِنَ عَمَلِهِ قَالَ هُوَ ذَاكَ، بَيِّنَةٌ أَوْسَطُ بُيُوتِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -، ثُمَّ قَالَ لَعَلَّ ذَاكَ يَسْوُوكُ. قَالَ أَجَلٌ، قَالَ فَأَرْغَمَ اللَّهُ بِأَنْفُوكَ، انْطَلِقْ فَأَخْذِ عَلِيَّ خَدَّكَ. [6] شخصی نزد ابن عمر آمد و راجع به عثمان سؤال کرد، سپس درباره علی از او سؤال نمود و او از محاسن و نیکی اعمال علی سخن گفت و افزود: خانه علی نزدیک ترین خانه‌ها به خانه پیامبر است. و از او سؤال کرد: شاید این مطلب چندان خوشایند تو نباشد؟ گفت: آری. گفت: ولی علی رگم میل باطنی تو این چنین است.

روایة العلاء بن عیزار قال: سألت ابن عمر عن علی. فقال: انظر الی منزله من نبی الله لیس فی المسجد غیر بیته. [7] علاء بن عیزار می‌گوید: از فرزند عمر درباره علی سؤال کردم گفت: به منزل علی نسبت به منزل رسول خدا بنگر که هیچ منزلی به نزدیکی منزل او به رسول خدا نیست.

ثم قال الا حدثک عن علی؟ هذا بیت رسول الله فی المسجد و هذا بیت علی؛ [8] این خانه رسول خدا و این هم خانه علی.

پس استفاده می‌شود که خانه حضرت علی (علیه السلام) و حضرت فاطمه (سلام الله علیها) نزدیک ترین خانه به خانه پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) بوده و البته برای حضرت فاطمه (سلام الله علیها) در خانه رسول خدا (صلی الله علیه وآله وسلم) نیز حجره‌ای جداگانه وجود داشته که همچنان تا امروز به اسم آن حضرت در مسجد النبی باقی مانده است.

← رحلت پیامبر در حجره خود

ثالثاً: با استناد به مصادر اهل سنت وفات رسول خدا در حجره اختصاصی و در منزل خود آن حضرت بوده است:

در حدیث عمر راجع به مکانی که پیامبر در آن قبض روح گردید آمده است: فبینما نحن فی منزل رسول الله اذا رجل ینادی من وراء الجدار ان اخرج الی یا ابن الخطاب... فان الانصار اجتمعوا فی سقیفة بنی ساعدة، فادركوهم قبل ان یدخلوا امرا... [9] [10] [11] در حالی که ما در خانه رسول خدا بودیم شخصی از پشت دیوار خانه حضرت صدا زد: ای عمر بن خطاب! خارج شو... که انصار در سقیفة بنی ساعدة گرد هم آمده‌اند، به آنها بییوندد قبل از آن که اتفاقی بیافتند...

رابعاً: اعتراف عایشه بر مطلبی که دلالت می‌نماید وفات رسول خدا در حجره او نبوده است: «لقد نزلت آية الرجم ورضاعة الكبير عشرا ولقد كانت فی صحیفة تحت سریری، فلما مات رسول الله وتشاغلنا بموته دخل داجن فاكلها» [12] [13] [14] [15] آیه رجم و ایجاد رضاع به ده بار شیر دادن نازل شد و من آن را در صفحه کاغذی زیر تخت خود نگه‌داری می‌کردم اما در روزی که مشغول امورات مربوط به وفات رسول خدا بودیم گوسفندی داخل حجره شد و آن را خورد. وقال: هذا حدیث صحیح. [16] [17]

که از متن فوق استفاده می‌شود که اگر بیماری حضرت و وفات رسول خدا در حجره عایشه اتفاق افتاده بود، دیگر امکان نداشت در همان روزی که حجره او مملو از جمعیت است گوسفندی داخل حجره شده و آن صفحه کاغذ را بخورد.

← فرقی حجره پیامبر با حجره عایشه

خامساً: متون مختلفی بر این مطلب شهادت می‌دهد که حجره رسول خدا دو در داشته که وقتی مسلمانان می‌خواستند بر بیکر مظهر رسول خدا نماز گذارند گروه گروه از یک در داخل و از در دیگر خارج می‌شدند؛ در حالی که همان‌گونه که در دلیل بعد معلوم می‌گردد خانه عایشه فقط یک در داشته آن هم در جهتی غیر از جهتی که خانه مستقل حضرت قرار داشته است.

قَالُوا كَيْفَ تَصَلِّي عَلَيْهِ قَالَ ادْخُلُوا اَرْسَالًا اَرْسَالًا قَالَ فَكُنَّا يَدْخُلُونَ مِنْ هَذَا الْبَابِ فَيَصَلُّونَ عَلَيْهِ ثُمَّ يَخْرُجُونَ مِنَ الْبَابِ الْآخَرَ. [18] [19] [20] و چون رسول خدا قبض روح گردید، گروهی گفتند: چگونه بر آن حضرت نماز گذاریم؟ در جواب گفتند: گروه گروه از این در وارد شده و نماز گذارده و از در دیگر خارج شوند.

هیئتی بعد از نقل روایت می‌گوید: ورجاله رجال الصحیح. [21]

سادساً: حجره عایشه به خلاف خانه رسول خدا یک در داشته آن هم در جهت مواجهه با شام یعنی درب آن در مقابل جهت شام بوده است (یعنی در ضلع جنوبی مسجد و طرف قبله که درب آن به سوی مسجد باز می‌شده است)

فیسالنه عن بیت عائشة فقال: كان بابها من وجهة الشام فقلت: مصراعا كان او مصراعين؟ قال: كان بابا واحدا. قلت: من اي شئ كان؟ قال: من عرعر او ساج. [22] [23] [24] [25] از او درباره خانه عایشه سؤال کردم گفت: یک در بیشتر ندارد و آن هم مواجهه با شام است ...

از کلام فوق به چند مطلب دیگر نیز می‌توان پی برد:

الف: آن بخش از حدیث که می‌گوید: «درباره مکان حجره عایشه سنوالم نمودم» دلالت بر این مطلب دارد که سائل یقین داشته که حجره عایشه همین مکانی که امروزه به عنوان مدفن پیامبر می‌شناسند نمی‌باشد؛ فلذا از مکان حجره عایشه سنوالم می‌کند. ب: از روایت مشخص می‌شود که جهت شامی مسجد همان جهت شمالی مسجد می‌باشد.

← فاصله حجره پیامبر با خانه عایشه

سابعاً: مطلبی را که بخاری و احمد و طبقات از انس بن مالک خادم رسول خدا نقل کرده‌اند و در آن ولیمه و میهمانی منزل رسول خدا به مناسبت ازدواج حضرت با زینب بنت جحش را توصیف می‌کند که از آن استفاده می‌شود فاصله مکان پذیرایی در حجره اختصاصی رسول خدا از میهمانان و خانه عایشه فاصله نسبتاً قابل توجهی بوده و خانه عایشه خارج از مسجد قرار داشته است که بعد از صرف غذا حضرت به طرف خانه عایشه می‌روند اما بعد متوجه می‌شوند که هنوز بعضی از میهمانان سنگین شده و در حجره رسول خدا آرمیده‌اند؛ لذا رسول خدا مجدداً از در حجره عایشه به در حجره اختصاصی خود باز می‌گردند و آن‌گاه است که آیه حجاب نازل می‌شود که ای اهل ایمان ... هنگامی که برای میهمانی به منزل رسول خدا دعوت شدید اجابت کرده و پس از تناول طعام خارج شده و به منزل خود بروید. [26]

فَمَنْشَى رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَمَشَيْتُ مَعَهُ حَتَّى جَاءَ عَتَبَةَ خُجْرَةَ عَائِشَةَ، ثُمَّ طَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ، حَتَّى دَخَلَ عَلِيٌّ رَيْبًا فَإِذَا هُمْ جُلُوسٌ لَمْ يَتَفَرَّقُوا، فَرَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَرَجَعْتُ مَعَهُ، حَتَّى بَلَغَ عَتَبَةَ خُجْرَةَ عَائِشَةَ، فَطَنَّ أَنْ قَدْ خَرَجُوا، فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ، فَإِذَا هُمْ قَدْ خَرَجُوا، فَأَنْزَلَ آيَةَ الْحِجَابِ، فَصَرَبَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ سِتْرًا. [27] [28] [29] پس رسول خدا (صلی الله علیه وآله وسلم) رفت و من هم با او رفتم تا این‌که به آستانه حجره عایشه رسیدیم..

← فروش حجره عایشه

ثامناً: عایشه بعد از وفات رسول خدا حجره خود را به معاویه فروخت لذا حجره محل دفن رسول خدا نمی‌تواند همان حجره عایشه که به فروش رسیده است باشد.

واشترى (معاوية) من عائشة منزلها، يقولون بمائة وثمانين الف درهم ويقال بمائتي الف درهم وشرط لها سكنها حياتها. [30] معاویه منزل عایشه را به صد و هشتاد هزار درهم و بعضی گفته‌اند به دویست هزار درهم خریداری نمود مشروط به این که عایشه تا آخر عمر در آنجا سکونت داشته باشد.

نتیجه دیدگاه‌ها

نتیجه این‌که منزل رسول خدا که در متون فوق آمده، همان حجره‌ای است که در خانه اختصاصی حضرت بوده و حضرت در آن وفات نموده است و معنای آن این است که بعدها حکومت همان‌گونه که روی مسجد النبی تسلط پیدا نمود و روی آن دست گذاشت تا بنی‌هاشم نتوانند در پناه آن به ترویج اهداف خود دست یازند؛ بلکه در این بین دختر رئیس حکومت (عایشه) ادعای تسلط و مالکیت حجره پیامبر را نمود و حکومت نیز آن را پذیرفته و دختر رسول خدا و حضرت علی را از خلع ید نمود و این در حالی است که حجره عایشه در منزل اختصاصی خود و در جهت دیگر مسجد یعنی جهت قبله مسجد بوده است.

و دلیل سکونت امیرالمومنین علی بن ابی طالب (علیهما السلام) و اهل بیت (علیهم السلام) از تحریک مردم علیه حکومت در خصوص این موضوع دقیقاً همان

موضوعی است که درباره اصل **خلافت** و حکومت داشتند؛ یعنی امر به **صبر** از جانب رسول خدا تا زمانی که فرزند فائشمان **حجة بن الحسن (علیه السلام)** ظهور فرماید و از آنچه که بر اجداد طاهربینشان رفته کشف اسرار نماید.

مناظره فضال با ابوحنیفه

شاید بتوان یکی از ظریف‌ترین و در عین حال جامع‌ترین کلمات را در خصوص موضوع مورد بحث گفتگو و **مناظره** زیر که بین فضال از شاگردان مکتب امام صادق (علیه السلام) و **ابوحنیفه** صورت گرفته دانست که در آن به بهترین شکل بر غصبی بودن مکان دفن **عمر و ابوبکر** اشاره شده است:

وروی: انه مر فضال بن الحسن بن فضال الكوفي بابي حنيفة وهو في جمع كثير، يملى عليهم شيئا من فقهه وحديثه. فقال - لصاحب كان معه -: والله لا ابرح حتى اخجل ابا حنيفة. فقال صاحبه الذي كان معه: ان ابا حنيفة ممن قد علت حاله، وظهرت حجته. قال: صه! هل رايت حجة ضال علت على حجة مؤمن؟! ثم دنا منه فسلم عليه، فرد ورد القوم السلام باجمعهم. فقال: يا ابا حنيفة ان اخا لي يقول: ان خير الناس بعد رسول الله على بن ابي طالب (عليه السلام)، وانا اقول ابو بكر خير الناس وبعده عمر فما تقول انت رحمك الله؟ افاطرق مليا ثم رفع راسه فقال: كفى بمكانهما من رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) كرما وفخرا، اما علمت انهما ضجيعاه في قبره، فاي حجة تريد اوضح من هذا؟

فضال له فضال: اني قد قلت ذلك لآخي فقال: والله لئن كان الموضوع لرسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) دونهما فقد ظلما بدفنهما في موضع ليس لهما حق فيه، وان كان الموضوع لهما فوهبا لرسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) لقد اساء وما احسنا، اذ رجعا في هبتهما، ونسبا عهدهما. فاطرق ابو حنيفة ساعة ثم قال له: لم يكن له ولا لهما خاصة، ولكنهما نظرا في حق عايشة وحفصة فاستحقا الدفن في ذلك الموضوعين ابنتيهما. فقال له فضال: قد قلت له ذلك فقال: انت تعلم ان النبي مات عن تسع نساء، ونظرنا فاذا لكل واحدة منهن تسع الثمن، ثم نظرنا في تسع الثمن فاذا هو شبر في شبر، فكيف يستحق الرجلان اكثر من ذلك، وبعده فما بال عاتشة وحفصة ترنان رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) وفاطمة بنته تمنع الميراث؟! فقال ابو حنيفة: يا قوم نحوه عنى فانه رافضى خبيث. [٢٣١] [٢٣٢] [٢٣٣]

روزی **فضال بن حسن بن فضال کوفی** به همراه یکی از دوستانش با ابوحنیفه برخورد نمود درحالی که جمع کثیری از شاگردانش در **فقه و حدیث** گرداگرد او را گرفته بودند. فضال به دوست همراهش گفت: **والله دست از سر او بر نمی‌دارم مگر این‌که جلو رفته و او را سرفراکنده نمایم. دوستش به او گفت: تو که ابوحنیفه را می‌شناسی و از جایگاه و منزلت علمی و توان **احتجاج** او با خبری.**

فضال گفت: ساکت شو! هیچ دیده‌ای حجت گمراهی برحمت مومن برتری و علو پیدا کند؟ فضال جلو رفت و سلام کرد، جمعیت حاضر نیز همه جواب سلام او را دادند. فضال رو به ابوحنیفه کرد و گفت: خدا رحمت کند! من برادری دارم که می‌گوید: بهترین خلق بعد از رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) علی بن ابی‌طالب (علیه السلام) است اما من به او می‌گویم: این‌گونه نیست بلکه بهترین مردم بعد از رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) ابو بکر و بعد از او عمر است. شما نظرتان چیست؟ ابوحنیفه اندکی تأمل کرد و سپس سر بلند کرد و گفت: (به او بگو) در مکات و منزلت و افتخار برای ابوبکر و عمر همین بس که آن دونفر در کنار قبر رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) مدفونند (در حالی که علی بن ابی‌طالب فرسنگ‌ها دورتر در **نصف خاک شده است) آیا **حجت** و دلیل بر افضلیت و برتری آن دو بر علی از این بهتر؟**

فضال گفت: من همین نکته را به او گفتم؛ اما او در پاسخ من گفته: والله! اگر برای حقانیت و منزلت آن دو به مکان دفنشان در کنار قبر پیامبر **حجت می‌آوری باید بگویم: که آنها با دفن شدنشان در مکانی که هیچ حقی نسبت به آن نداشته‌اند در حقیقت به **رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) ظلم** نموده‌اند، چراکه اگر آن مکان از خود ابوبکر و عمر بوده و آن را به رسول خدا **هدیه** و نموده‌اند پس با دفن شدنشان در آن مکان کار خیلی زشتی کردند چون با این‌کار هدیه‌ای را که به آن حضرت بختیدند را پس گرفتند و در آن تصرف نموده‌اند و این در حقیقت نوعی **خلف وعده** و شکستن پیمان محسوب می‌گردد. ابوحنیفه دوباره مدتی را ساکت ماند و سر به زیر افکند و گفت: به برادرت بگو: این مکان نه برای آن دو نفر و نه برای رسول خدا بلکه با توجه به حقی که **حفصه** و عایشه در این **زمین** داشتند در این زمین دفن گردیده‌اند.**

فضال به ابوحنیفه گفت: (اتفاقا) من همین مطلب را نیز به برادرم گفتم اما او در پاسخ من گفت: تو می‌دانی که وقتی رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) از دنیا رفت، صاحب نه همسر بود و در حالی که هر یک از آن نه نفر نسبت به آن مکان یک هشتم بیشتر **سهم الارث** نداشته در نتیجه برای هر کدامیک وجب در یک وجب مسافت جا بیشتر نمی‌ماند. آن وقت چگونه آن دو نفر این مقدار مکان اضافه را اشغال و **غصب** نموده‌اند؟

و آن‌گاه از سوی دیگر چه شده است که **فاطمه زهرا (سلام الله علیها)** دختر رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) از پدرش **ارث** نمی‌برد؟ (و ابوبکر به این بهانه که پیامبران از خود **ارث** به‌جا نمی‌گذارند **حضرت فاطمه (سلام الله علیها)** را از **فدک** محروم می‌کند) اما عایشه و حفصه که همسران آن حضرت بودند **ارث** می‌برند. ابوحنیفه چون این مطالب را شنید، به اطرافیان‌ش گفت: او را از من دور سازید که او خود **رافضی** خبیث است.

پانویس

- ↑ بخاری، مجد بن اسماعیل، صحیح بخاری، ج ٢، ص ١٥٨، ج ٢٥٨٨.
- ↑ احمد بن حنبل، مسند احمد، ج ٤٢، ص ٨٤.
- ↑ ابن سعد، مجد بن سعد، الطبقات الکبری، ج ٢، ص ١٧٩.
- ↑ احمد بن حنبل، مسند احمد، ج ١٩، ص ٦٤، ج ١٢٠٠٥.
- ↑ نسائی، احمد بن علی، سنن النسائی، ج ٢، ص ٢٠٩.
- ↑ بخاری، مجد بن اسماعیل، صحیح بخاری، ج ٥، ص ١٩، ج ٢٧٠٤.
- ↑ ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی، فتح الباری، ج ٧، ص ٧٢.
- ↑ حاکم نیشابوری، مجد بن عبدالله، مستدرک، ج ٧، ص ٧٢.
- ↑ ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی، فتح الباری، ج ٧، ص ٢٠.
- ↑ ابن عساکر، علی بن حسن، تاریخ دمشق، ج ٢٠، ص ٢٨٢.
- ↑ ابن حبان، مجد بن حبان، صحیح ابن حبان، ج ٢، ص ١٥٥.
- ↑ ابن ماجه، مجد بن یزید، سنن ابن ماجه، ج ١، ص ٦٢٥.
- ↑ طبرانی، سلیمان بن احمد، اوسط الطبرانی، ج ٨، ص ١٢.
- ↑ ابویعلی، احمد بن علی، مسند ابی یعلی، ج ٨، ص ٦٢.
- ↑ ابن حزم، علی بن احمد، المحلی، ج ١١، ص ٢٢٥.
- ↑ ابن منظور، مجد بن مکرم، لسان العرب، ج ٧، ص ٢٢.
- ↑ ابن کثیر، اسماعیل بن عمر، البداية و النهایة، ج ٢، ص ٨٧.
- ↑ احمد بن حنبل، مسند احمد، ج ٢٤، ص ٢٤٥، ج ٢٠٧٦٦.
- ↑ ابن عساکر، علی بن حسن، تاریخ دمشق، ج ٤، ص ٢٩٦.
- ↑ ابن اثیر، علی بن مجد، اسد الغابة، ج ٥، ص ٢٥٤.
- ↑ هیثمی، علی بن ابی بکر، مجمع الزوائد، ج ٩، ص ٣٧.
- ↑ بخاری، مجد بن اسماعیل، الادب المفرد للبخاری، ص ٢٧٢.
- ↑ مقریزی، احمد بن علی، امتاع الاسماع، ج ١٠، ص ٩٢.
- ↑ شمس شامی، مجد بن یوسف، سبل الهدی، ج ٣، ص ٢٤٩.
- ↑ عصامی، عبدالملک بن حسین، سبط النجوم العوالی، ص ٢٦٧.
- ↑ احزاب/سوره ٣٢، آیه ٥٢.
- ↑ بخاری، مجد بن اسماعیل، صحیح بخاری، ج ٧، ص ٢٢، ج ٥١١٦.
- ↑ احمد بن حنبل، مسند احمد، ج ٢٠، ص ١٢٦.
- ↑ ابن سعد، مجد بن سعد، الطبقات الکبری، ج ٨، ص ١٠٤.
- ↑ ابن سعد، مجد بن سعد، الطبقات الکبری، ج ٨، ص ١٢١.

۳۱. ↑ علم‌الهدی، سیدمرتضی، الفصول المختاره، ص ۷۴. 📄
۳۲. ↑ ابوالفتوح کراچکی، مجد بن علی، کنز الفوائد، ص ۱۳۵. 📄
۳۳. ↑ طبرسی، احمد بن علی، احتجاج، ج ۲، ص ۱۴۹. 📄

منبع

مؤسسه ولی‌عصر، برگرفته از مقاله «آیا رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در اتاق عایشه دفن شده است؟». 📄

رده‌های این صفحه : [شبهات اهل سنت](#) | [پیامبر شناسی](#) | [عایشه](#) | [مباحث تاریخی](#)